

Presentatie boek - 8 oktober 2014

Dames en heren,

De presentatie van het boek 'Strategische onderwijshuisvesting na 2015'.

Waarom en door wie?

Ik wil daar kort iets over zeggen: want hoe komt nou zo'n project tot stand?

Door de overheveling van het buitenonderhoud staat het onderwerp huisvesting natuurlijk in de schijnwerpers. En uitgever Pica zag een mooie kans dit onderwerp via een speciale uitgave in haar serie Basisschoolmanagement onder de aandacht van haar doelgroep te brengen. Eind vorig jaar ben ik door uitgeverij Pica gevraagd een boek te schrijven voor de serie basisschoolmanagement.

En waarom Wim Lengkeek?

Dan moet ik toch iets meer over mijzelf vertellen....

Deze onderwijzman is ooit begonnen als leerkracht voor de klas. En via directeur – algemeen directeur terecht gekomen bij een besturenorganisatie waar hij onderwijshuisvesting in portefeuille kreeg. Dat was in 2005. Samen met collega's van andere besturenorganisaties vormden we een overleggroep waarin we probeerden de belangenbehartiging op elkaar af te stemmen. Overigens was dat niet alleen een streven van die werkgroep: Er was brede support voor het vormen van een PO-Raad die de algemene belangen van het primair onderwijs zou kunnen behartigen. Toen de PO-Raad er was ben ik beleidsadviseur geworden voor een aantal besturen die op het punt van onderwijshuisvesting ondersteuning zochten in het contact met gemeenten over de huisvesting van de scholen en om deze besturen te ondersteunen bij nieuwbouwprojecten.

Het contact met de PO-Raad bleef en de afgelopen twee jaar ben ik ook actief betrokken geweest bij Ruimte-OK.

Daarnaast nam en neem ik deel aan verschillende netwerken, waaronder een aantal van Bouwstenen voor Sociaal. Deze organisatie heeft deze dag georganiseerd – dank je wel Ingrid!

En dit gezegd hebbende wordt ook wel duidelijk dat ik niet gebonden ben aan één specifieke organisatie, maar wel in en vanuit de praktijk gevormd.

Ja... En dan is er iemand die naar je toestapt en zegt: zou jij niet een boekje over de overheveling kunnen schrijven?

Ach ja, waarom niet? In mijn jeugdige overmoed dacht ik : dat doe ik wel even... Tussen kerst en oud & nieuw...

Nou , dat even viel wel even tegen... Maar nu ligt het er toch: een boek met als titel 'Strategische onderwijshuisvesting na 2015'.

Waarom deze titel?

Ik heb ervoor gekozen om kort in te gaan op de wetwijziging met betrekking tot de overheveling van het buitenonderhoud: wat die

inhoudt, wat het betekent voor besturen en hoe ze hier mee om kunnen gaan. Feitelijke en instrumentele informatie dus. Interessanter vond ik echter om wat langer stil te staan bij het waarom van deze wetswijziging. Want uiteindelijk is deze stap een vervolgstap in het proces van deregulering en autonomievergroting. En het is interessant te zien hoe het veld en OCW daar vanuit eigen perspectief mee omgaan...

De overheveling van het buitenonderhoud komt dus niet zomaar uit de lucht vallen... Het is een stap, dat wil ook zeggen dat de nieuwe situatie niet het eindplaatje hoeft te zijn. Er kan nog meer komen, alleen de vraag is dan: wat precies en wanneer?

En waar wordt dat door bepaald?

Dat is nog onduidelijk...

Maar voorlopig geldt: besturen krijgen door de overheveling meer zeggenschap en verantwoordelijkheid met betrekking tot de huisvesting van hun scholen. Dat brengt risico's en kansen mee. Een belangrijk onderdeel van het boek gaat daarom in op het belang van professionalisering van besturen op het terrein van de onderwijshuisvesting. Want besturen moeten goed weten welke beslissingen ze nemen met betrekking tot onderhoud en aanpassing van het gebouw. Bewustheid hiervoor is van groot belang... Verkeerd besluiten op dit gebied kan een hoop financiële ellende veroorzaken die ook nog eens jaren kan voortduren...

Maar dat is niet alles. Je zou kunnen zeggen: dat is allemaal nog instrumenteel: scholen moeten goed voor hun gebouwen zorgen en dat moeten ze vooral goed doen. Ik laat dat nu verder liggen, dat kunt u straks allemaal nalezen.

Ik wil met u liever nog even kijken naar de vraag: hoe gaan we verder? En WE mag je breed zien....

Iedereen hier weet wat de huidige problemen zijn op het terrein van de huisvesting van scholen.

We hebben te maken een scholenbestand dat gemiddeld ruim 40 jaar oude schoolgebouwen kent.

We hebben te maken met de zgn split-incentive constructie waardoor effectiviteit in bekostiging ten opzichte van nieuwbouw, onderhoud, beheer en exploitatie ver te zoeken is.

We hebben hierdoor ook te maken met soms tegengestelde belangen van scholen en gemeente.

We hebben te maken met wet- en regelgeving die niet meer aan blijkt te sluiten bij de wensen en eisen van deze tijd. Denk aan de combinatie onderwijs en opvang.

We hebben te maken met eisen rond duurzaamheid en kwaliteit van gebouwen die mijlenver afliggen van wat feitelijk voor handen is in die gemiddeld 40 jaar oude schoolgebouwen en niet aansluiten bij de huidige bekostiging.

In mijn boek wordt dit ook allemaal genoemd, maar niet om te somberen... Ik wil juist aandacht vragen voor de manier waarop we met elkaar echt verder kunnen komen.

Kan dat dan?

Ja...

Om te beginnen bij besturen en gemeenten:

Ik ben ervan overtuigd: wanneer besturen en gemeenten samen, lokaal, elkaar opzoeken en *met elkaar bepalen* wat er de komende 20-30 jaar nodig is aan voorzieningen op het gebied van onderwijs, opvang, jeugdzorg, passend onderwijs: kortom alles wat nodig is om *toekomstige* kinderen de kans te geven zich maximaal te kunnen ontplooiën en ontwikkelen, dan gaan we er wel uitkomen met elkaar.

Dan komt het accent namelijk niet te liggen op de vraag of al het geld voor huisvesting nu naar besturen moet of niet.

En ook niet op de vraag hoeveel een nieuwe school mag of moet kosten, of wanneer een bestuur nu wel of niet recht heeft op een nieuwe school.

Want -beste mensen-, die schoolgebouwen zijn uiteindelijk niet het doel, ze zijn slechts een middel.

Voorop staan de kansen die wij kinderen samen bieden. Laat dat maar het hoofddoel zijn, dan volgt daaruit wel wat aan huisvesting nodig is.

Dan gaat het om begrippen als functionaliteit, flexibiliteit, duurzaamheid: hoe geven we daar samen vorm aan...

Want het onderwijs en de vorm waarin dit gegoten wordt, verandert voortdurend.

Strategische onderwijshuisvesting vraagt dus om een sterke bezinning op die punten. Vraagt om het zetten van een duidelijke stip op de horizon, vraagt om bestuurlijke en politieke keuzes die consequenties hebben voor nu én later. Kortom:

Vraagt om gezamenlijke aanpak van gemeenten en schoolbesturen.

En daar hoort een faciliterende rijksoverheid bij die belemmeringen voor ontwikkeling weg weet te nemen, die financiële middelen beschikbaar weet te stellen die overeenkomen met het ambitieniveau om Nederland te laten behoren tot de top 5 van de kenniseconomieën van de wereld en die de lumpsumgedachte serieus neemt: laat besturen zelf keuzes maken.

Ik vind het daarom een eer het eerste exemplaar van dit boek te mogen overhandigen aan de heer Adriaan Zeillemaker, plv directeur Primair Onderwijs van OCW.

Ik hoop dat het daarmee een kleine bijdrage mag leveren aan die grote zoektocht waar we met z'n allen bij betrokken zijn. Uiteindelijk hebben we toch hetzelfde doel voor ogen: onze kinderen ontwikkelingsmogelijkheden bieden waardoor ze zich maximaal als mens kunnen ontplooiën.